

Despre alți mijlocitori ai schimburilor între Țara Românească și Peninsula Balcanică știrile sînt disparate. Pînă la cucerirea Constantinopolului, în corăbiile ce străbăteau frecvent Marea Neagră pînă la Vicina, Chilia sau Brăila au fost desigur și *greci*. Un pamflet scris pe la 1415 amintește de cîntărețul Polos Arghiros, posesorul unei frumoase averi strînse în slujba domnului Valahiei; exemplul său îndeamnă și pe un fiu al muzicantului Lampadarios să se îndrepte, pe mare, spre Valahia¹. Negustorii greci au urmat, desigur, aceeași cale. Unul, Femiano, avînd o datorie către boierul Ioan, fiul lui Gaspar din Cmpulung, fuge în Transilvania luînd mai multe bunuri din camera domnească: voievodul Alexandru Aldea trimite om după el și roagă pe brașoveni, la 14 iunie 1431, să-i predea legat pe fugar². Pentru un alt grec, « jupin Sarandino », boier de frunte, intervine Vlad Dracul (1436—1444), rugînd sfatul Brașovului să-l ajute să încaseze 94 de florini ungurești³ de la neguțătorul transilvănean Patai Ianiș. În 1469, patru greci acuză un brașovean că a vîndut piperul adus de ei: procesul îl judecă vornicul Neagu, la 15 noiembrie, la București⁴. Rolul grecilor în comerțul Țării Românești se va afirma sensibil abia din a doua jumătate a secolului al XVI-lea.

Pînă spre finele veacului al XIV-lea au venit, desigur, și neguțătorii bulgari, mai ales din orașele de pe malul drept al Dunării; monezile bulgare și unele podoabe găsite în Țara Românească constituie o indicație în acest sens.

În secolul al XV-lea au apărut și negustorii *otomani*, aducînd mărfuri orientale — numite de altfel în actele noastre interne « cumpărături turcești » — și achiziționînd produse agricole și animale. Mult timp acest schimb s-a efectuat mai ales prin mijlocirea tîrgoveților și feudalilor Țării Românești.

Către jumătatea secolului al XVI-lea, situația pieții nord-dunărene s-a schimbat treptat. După victoriile militare otomane în Ungaria și transformarea Transilvaniei într-un principat vasal, după campania din 1538 în Moldova și organizarea pašalicului cu centrul la Buda, tot mai des au apărut în nordul Dunării negustorii supuși ai sultanului. De altfel, contemporanii au înțeles și au exprimat limpede schimbările ce aveau loc. Brașovenii roagă pe voievodul muntean Radu Paisie (1535—1545) să oprească liberul acces al neguțătorilor levantini. « Iar pentru greci — scrie domnul în răspunsul său — domnia-voastră i-ați învățat astfel și *opriți-i precum știți*, căci domnia-mea nu vreau să-i opresc, fiindcă țara noastră este a domnului nostru cinstitului împărat, precum și ei sînt; și s-au învățat a se hrăni astfel și eu nu pot să-i opresc; iar domnia-voastră măcar dacă și puteți, apoi voi *opriți-i* »⁵. Radu Paisie care, de altfel, pierduse și ultimul mare port dunărean al țării, Brăila, ocupat de otomani, declara deci deschis, vecinilor săi că nu-i poate opri pe grecii aflați sub protecția sultanului și că brașovenii n-au decît să încerce să-și îndepărteze ei înșiși concurenții: domnul român adăuga însă, cam sceptic, « măcar dacă și puteți ».

Sibienii, la rîndul lor, interzic din nou grecilor și valahilor, la 1545, vînzarea liberă în oraș, care se făcea potrivit vechilor așezăminte: mărfurile trebuiau

¹ N. Iorga, *Studii istorice asupra Chilie și Cetății Albe*, p. 35; D. Russo, *Elenizmul în România*, în *Studii istorice greco-române*, vol. II, București, 1939, p. 520—521.

² Hurmuzaki-Iorga, *Documente*, XV/1, p. 15 (nr. XIX). Cf. N. Iorga, *Istoria comerțului românesc*, I, p. 130—131.

³ I. Bogdan, *Documente*, p. 69 (nr. XLVI). Cf. N. Iorga, *op. cit.*, p. 131.

⁴ Hurmuzaki, XV/1, p. 73, (nr. CXXVII). Cf. N. Iorga, *op. cit.*, p. 131.

⁵ Gr. G. Tocilescu, *534 documente slavo-române*, p. 341 (nr. 343).